

De horeca, catering en verblijfsrecreatie

Samenvatting sectorbeschrijving

Veel werkgelegenheid in de bediening, gastvrijheid is essentieel thema

Onder de sector vallen cafés, restaurants, hotels, party- en eventcaterers, contractcaterers, bungalowparken en campings; samen goed voor ongeveer 4 procent van alle werkgelegenheid in Nederland. Ongeveer twee derde van de werkgelegenheid betreft beroepen op elementair of lager niveau. In de sector wordt vaak en in toenemende mate met flexibele arbeid gewerkt; het aandeel daarvan is toegenomen van 33 procent in 2001 tot 42 procent in 2011. Het grote aantal lageropgeleiden en flexibele krachten betekent niet dat iedereen zonder meer geschikt is voor het werk in de sector. In alle drie de branches staat het ontvangen en verzorgen van gasten centraal. Gastvrijheid, praktisch kunnen werken en kwaliteit van eten, drinken en verblijf zijn belangrijke thema's. Dit vergt competenties als sociale vaardigheden, coördinatie en kwaliteitsbesef.

Veel jongeren in horeca en verblijfsrecreatie, veel ouderen in contractcatering

In de horeca en de verblijfsrecreatie werken veel jongeren: vaak studenten die dit werk naast hun studie doen, of leerlingen met een BBL-contract. Deze groep past qua competenties en verwachtingen blijkbaar goed bij het werk en de arbeidsvoorwaarden (veel tijdelijk werk en avonddiensten). Beide branches zijn zeer seizoensgevoelig; in de zomerperiode is er veel meer werk dan in de winter. Het verloop is hoog, niet alleen onder studenten. Ook dertigers verlaten de horeca (vaak vanwege de avonddiensten). In de contractcatering werken juist veel ouderen. In de catering wordt voornamelijk op basis van aanbestedingen gewerkt. In de praktijk wisselen opdrachtgevers nogal eens van cateraar, hetgeen onzekerheid voor het personeel met zich mee kan brengen. Desondanks blijven mensen doorgaans lang werkzaam in de branche. Vooral overheidsinstellingen stellen bij aanbestedingen steeds vaker de voorwaarde om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in te schakelen (social return). Ook de cateringbranche zelf zet in op social return. De branche benadrukt daarbij wel om goed te kijken naar de concrete invulling van afspraken, omdat social return op dit moment nog niet altijd bijdraagt aan meer arbeidsinpassing van kwetsbare groepen. Ondernemingen die al veel doen aan het bevorderen van instroom van kwetsbare groepen zijn soms in het nadeel.

De sector heeft flink te leiden onder de crisis.

Het aantal WW-uitkeringen aan mensen uit de sector is meer dan verdubbeld sinds 2009 en het aantal vacatures is fors lager dan bij het uitbreken van de crisis in 2007/2008. Voor 2013 wordt rekening gehouden met een verdere afname van de bestedingen in de sector. Daarna stijgt het aantal vacatures waarschijnlijk, maar niet tot het niveau van 2007. Uitgaven in de horeca zijn een luxeaartikel, waarop relatief snel wordt bezuinigd als de koopkracht minder wordt. Dat geldt niet voor alle segmenten in dezelfde mate. De werkgelegenheid in de fastservicesector is de afgelopen jaren gegroeid. Inmiddels merken ook de fastserviceketens een afname van de bestedingen. Restaurants en hotels voelen de crisis veel meer, vooral de ondernemers die afhankelijk zijn van de zakelijke markt. De drankensector heeft ook te leiden onder de crisis, maar daar is ook sprake van een meer structurele krimp. Ook de cateringbranche merkt de gevolgen van de crisis. Mede vanwege Het Nieuwe Werken en de forse afslanking van de overheid wordt er in de branche rekening mee gehouden dat het productievolume niet meer op het niveau van een aantal jaren geleden zal terugkomen. De verblijfsrecreatie werd tot nu toe weinig getroffen door de crisis, maar lijkt sinds kort ook een afname in de bestedingen te ervaren.

Geen algemene tekorten aan personeel, wel zorgen over de langere termijn

Op dit moment zijn er geen algemene tekorten aan personeel: er is juist relatief veel aanbod van personeel voor een vacature. Toch hebben werkgevers in sommige segmenten nog steeds moeite om

geschikt personeel te vinden, bijvoorbeeld voor zelfstandig werkend kok in een restaurant of voor opgeleide gastheren of -vrouwen met ervaring en gevoel voor het vak. Tegelijkertijd hebben veel cateringbedrijven juist weinig moeite om koks te vinden, mogelijk vanwege de werktijden (veelal overdag). Ook voor de komende jaren lijken er geen generieke tekorten voor de sector te verwachten. Het zal nog even duren voor ondernemers de crisis te boven zijn, en de instroom vanuit opleidingen lijkt voorlopig voldoende om de (vervangings)vraag op te vangen. Dat neemt niet weg dat sommige segmenten ook de komende jaren problemen kunnen ondervinden bij het vinden van bijvoorbeeld geschikte en opgeleide vakkrachten als kok of gastheer, of bij het vervullen van bepaalde vacatures in krimpregio's. Voor de langere termijn kan de sector wél te maken krijgen met generieke tekorten. Aangezien de horeca veel jongere werknemers werft, is het een sector waar de bevolkingskrimp relatief vroeg kan worden gevoeld.

Goede perspectieven voor horeca-opleidingen, minder voor recreatie-opleidingen

Ondanks de crisis is de horeca nog steeds een kansrijke sector voor schoolverlaters om een baan te vinden. Voor de meeste horeca-opleidingen wordt de kans op werk als ruim voldoende of goed ingeschat. Dit komt onder andere door de vele personeelwisselingen in de sector en omdat de sector veel openingen biedt voor jongeren. Voor de managementopleidingen en voor bepaalde specialistenfuncties (bartender, gespecialiseerd kok) is het perspectief over het algemeen minder goed, maar niet slecht. Voor de catering bestaan in het initiële onderwijs geen aparte opleidingen. De opleidingen tot medewerker of ondernemer fastservice leiden mede op tot functies in de contractcatering. Voor deze opleidingen worden de perspectieven als voldoende tot goed ingeschat. De perspectieven voor schoolverlaters van recreatieopleidingen zijn de komende jaren matig. Bedrijven hebben steeds vaker laagopgeleide werknemers in dienst. Daardoor daalt het aantal vacatures voor middelbaaropgeleiden.

Kansen voor zij-instromers met 'gevoel voor het vak'

De sector biedt ook mogelijkheden voor zij-instromers. Er zijn regelmatig baanopeningen, een gerichte vooropleiding is lang niet altijd nodig, en er is veel werk op de lagere niveaus. Natuurlijk zijn er ook aspecten die voor een deel van de werkzoekenden minder aantrekkelijk zijn: in de horeca moet vaak in de avond of het weekend worden gewerkt. Voor ondernemers is het essentieel dat mensen 'er zin in hebben', en een gevoel voor gastvrijheid en *entertainen* 'in de genen hebben'. Er worden vooral jongeren aangenomen, maar er zijn ook segmenten waar de kansen voor (volwassen) werklozen en specifieke doelgroepen groter zijn, bijvoorbeeld in de daghoreca, bij cateringbedrijven of in ondersteunende functies. Er zijn behoorlijke verschillen tussen regio's, in omvang van de werkgelegenheid en in ontwikkelingen op de vacaturemarkt. Daardoor verschillen ook de instroomkansen tussen regio's. De vijf regio's met relatief de beste instroomkansen zijn Zeeland, Midden- en Zuid-Limburg, Drenthe en Groot-Amsterdam. Er is daar veel werkgelegenheid in de sector en deze regio's vertonen (in vergelijking met het landelijke beeld) gunstige ontwikkelingen op de vacaturemarkt.

Over de sectorbeschrijvingen

UWV maakt samen met arbeidsmarktdeskundigen uit sectoren arbeidsmarktbeschrijvingen van ruim twintig sectoren. De sectoranalyses zijn een initiatief van sociale partners, gemeenten en S-BB. De volledige sectorbeschrijving is te downloaden van www.werk.nl/arbeidsmarktinformatie.

14 mei 2013